

FELSŐVADÁSZI RÁKÓCZI ZSIGMOND EPITAPHIUMA 1603-BÓL.

Az egri káptalanban 1603 júl. 5-én olvasták fel annak a Rákóczi Zsigmondnak a végrendeletét (Zsélyi lvt. f. 12 et. A. n. 707.), akinek epitaphiumát a Gróf Zichy-család zsélyi nemzetségi levéltárából az alábbiakban közlöm. A kézirat második nevének, Thelegdi Borbálának révén került Kisvárdára. Thelegdi Borbála névjének, Katának, a híres és vitézlő Zokolyi Miklós nevének, rokoni kapcsolatai révén közeli atyafiságban volt Várday Katalinnal, bedegei Nyáry Pál feleségével. Rákóczi Zsigmond 26-éves korában halt meg. Halálkozásának évéből kell származnia az alábbi sírfeliratnak; szerzőjét ugyan nem ismerjük, de nyilván a Rákóczi-család valamelyik pártfogoltja volt.

Két szövegben, latinban és magyarban, maradt fenn. A latinnak versmértéke a hexameter, s címe: *Epitaphium spectabilis et magnifici domini domini Sigismundi Rakoczi de felso vadasz etc. quod vexillo adscriptum est*; a magyar a latin szöveg mellé van írva cím és megjegyzés nélkül. Azt azonban nem állapíthattuk meg, hogy a temetési menet elején vitt zászlóra a latin, avagy az alábbi magyar szöveg íratott-e. Az utóbbi így hangzik:

Siralmas teste Sigmondnak
 Ez kő alatt Rakoczinak
 Fekszik: Attyanak ki vala
 Jo hírrel tündöklő fia
 Szűk peldáia kegyessegnek
 Szeretőie tisztességnek
 Keresztyen religionknak
 Defensora vallasunknak.
 Az urak közöt híresnek
 Meltan mondatot neuesnek
 Es sokan ifjui woltat
 Bötstültek mint Patriarchat.

Huszon hat esztendöt szamlalt
 Hogy meg kostolta az halalt
 Es szerenczetlen szerenczen
 Czak keszték monadi(!)ninczen.
 Mikeppen Christusnak élt volt
 Ismet Christusnak is megh holt
 Hát most Christusnak meny egben
 Hosianнат mond örömben.
 Tanuliyatok ti emberek
 Menyorszagot keressétek.
 Mert ez vilagi minden io
 Csak el vész mint az téli ho.

Közi: LUKSICS PÁL.

MADÁCH LEVELE HAYNALD LAJOSHOZ.

Kalocsa halhatatlan nevű bíboros-érsekének, Haynald Lajosnak, gazdag és értékes levelestárát a kalocsai főszékesegyházi könyvtár őrzi. Az irodalmi levelek csoportjában van egy levél Madách Imre tollából is. A levél keltezése: Balassagyarmat, 1846. nov. 18.

Haynald akkor érseki titkár volt Esztergomban Kopácsy József hercegprímás oldalán. Madáchnak hozzáintézett levele bizonyítja rá, hogy Madáchot barátság fűzte Szécsény nagy szülőltéhez, Haynald Lajoshoz.

A levél szövege:

B. Gyarmath
 1846: 11, 18^{án}

Különösen Tisztelt
 Fő-Tisztelendő Titoknok Úr!

Ugyan csak ma bátorkodtam Primás Ö Herczegségének egy levelemmel alkalmatlankodni, melyben Szecsődy János megyénkbeli rendsz. biztosnak

alázatos folyamodását, nagybecsű pártfogásába ajánlom. Ajánlom pedig mint személyes becsületessége, mint érdemeinél fogva, Ő Herczegségének igen jól ismért határtalan kegyességébe és pártfogásába, hiszem hogy nem pártolok méltatlant, annál fogva is sikert kívánva csekély szöveget; miután Főtisztelendő Úrnak szerencsés voltam tapasztalni irántam szives baráti hajlamát; 's igen jól ismerek az ilyen dolgokban hatalmas pártfogásának befolyását; mint ugyis megyénk fiát igen kérem Fő-tisztelendő Titoknok urat, méltóztassék kegyesen e kérelem sikerbe menetelét részéről szinte becses pártolásával előmozdítani. — Egyébb iránt kérésemet ujtva, nagybecsű szíveségébe zárt megkülömböztet [!] tisztelettel maradtam

Főtisztelendő titoknok Úrnak

alázatos szolgája

Madách Imre

Az összehajtott levélpapír másik levelének külső oldalán a címzés:

18/11

Fő-tisztelendő

Hajnald Lajos Urnak

Primás Ő Herczegsége titoknokának e. a. t.

Megkülömböztetett tisztelettel

Esztergamban

Az érseki lakban.

franco.

A keltezésnél a posta hosszú alakú bélyegzője: B. Gyarmath. A levél zárópecsétje ollóval kivágva.

Az esztergomi primási levéltárban esetleg még a Kopácsy herceg-primáshoz intézett levélnek is nyomára lehetne akadni.

Közi: TIMÁR KÁLMÁN.

GYULAI PÁL LEVELE HAYNALD ÉRSEKHEZ.

A nagynevű Haynald Lajos kalocsai érseknek levelestárában van Gyulai Pálnak is egy levele. Ajánló levél, melyet egyik tanítványának, Harsányi Ferenc bölcsészethallgatónak érdekében írt. Harsányi később a sümegi reáliskolánuál működött mint tanár. Szinnyei frói névtára is említi Harsány névvel.

A levél mint embert jellemzi Gyulait. Nemesak tanít, de jószívűsége arra ösztönzi, hogy tanítványainak anyagi ügyeit is felkarolja.

A levelet a Magyar Tudományos Akadémia levélpapírjára írta Gyulai A kalocsai főszékesegyházi könyvtárban őrzött levél így szól:

Nagyméltóságú Érsek Ur!

Bocsásson meg Nagyméltóságod, hogy alkalmatlankodni merészkék; mentsen ki az, hogy nem a magam érdekében teszem.

Levelem átadója egy erdélyi kath. ifju, Harsányi Ferencz, kit nekem Erdélyből ajánlottak s kinek érdekében [így!] mindent megtettem, hogy leczkét vagy házi tanítóságot szerezzek számára, mely mellett vegezhesse [így!] egyetemi tanulmányait. Fáradozásaim sikeretlenek voltak; csak a jövő hónap vége fele remélhet biztosabban egy pár leczkét.